

АЗИ, НОМХОН ДАЛАЙН ЭДИЙН ЗАСАГ, НИЙГМИЙН КОМИСС

**АЗИ, НОМХОН ДАЛАЙН ХУДАЛДААНЫ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ОРОЛЦОГЧ УЛСАД
ХУДАЛДААГ ХӨНГӨВЧЛӨХ ТУХАЙ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР**

АЗИ, НОМХОН ДАЛАЙН ХУДАЛДААНЫ ХЭЛЭЛЦЭЭР

АЗИ, НОМХОН ДАЛАЙН ХУДАЛДААНЫ ХЭЛЭЛЦЭЭРИЙН ОРОЛЦОГЧ УЛСАД ХУДАЛДААГ ХӨНГӨВЧЛӨХ ТУХАЙ ЕРӨНХИЙ ХЭЛЭЛЦЭЭР

(цаашид “энэхүү хэлэлцээр” гэх)

Бүгд Найрамдах Бангладеш Ард Улс, Бүгд Найрамдах Хятад Ард Улс, Бүгд Найрамдах Энэтхэг Улс, Бүгд Найрамдах Ардчилсан Лаос Ард Улс, Бүгд Найрамдах Солонгос Улс болон Бүгд Найрамдах Ардчилсан Социалист Шри Ланка Улсын Засгийн газар, Ази, Номхон далайн худалдааны хэлэлцээр (АНДХХ)-ийн оролцогч улсууд (цаашид “Оролцогч улс” гэх);

АНДХХ-ийн хүрээнд хамтын зүтгэлээр худалдаа, хөрөнгө оруулалтын урсгалыг идэвхжүүлэх, худалдааг чөлөөлөх замаар Оролцогч бүх улсын эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийг тогтворжуулахын чухлыг **НОТОЛЖ**;

Оролцогч улсын худалдааг хөнгөвчлөх асуудлаарх болон Дэлхийн худалдааны байгууллагын Дохагийн хөгжлийн хөтөлбөрийн худалдааг хөнгөвчлөх яриа хэлэлцээний хүрээнд хамтран ажиллах шаардлага нэмэгдэж буйг **ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРЧ**;

Киотогийн конвенцын шинэчилсэн найруулгыг хэрэгжүүлэхийн чухлыг **ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРЧ**;

Оролцогч улсууд худалдааг хөнгөвчлөх арга хэмжээ зэрэг худалдааг чөлөөлөхөд дөхөм болох хилийн болон хилийн бус арга хэмжээтэй холбоотой хамтын ажиллагааны бусад салбарыг эрэлхийлнэ гэж заасан АНДХХ-ийн 11 дүгээр зүйлийг **САНАЖ**;

АНДХХ-ийн 12 дугаар зүйлийн (c), (d), (f) хэсэгт заасан худалдааг хөнгөвчлөхтэй холбоотой зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх, хамтын ажиллагааны хүрээг өргөжүүлэх шаардлагатайг **ХҮЛЭЭН ЗӨВШӨӨРЧ**;

Энэтхэг Улсын Гао хотноо 2007 оны 10 дугаар сарын 26-ны өдөр болсон Сайд нарын зөвлөлийн хоёр дахь удаагийн чуулга уулзалтын үеэр баталсан АНДХХ-ийн сайд нарын тунхаглалаар яриа хэлэлцээг тарифын бус арга хэмжээ, худалдааг хөнгөвчлөх, үйлчилгээ болон хөрөнгө оруулалт зэрэг салбараар өргөжүүлэх аргачлалыг даруй батлах чиглэлийг Байнгын хороонд өгснийг **САНАЖ**;

Худалдааг хөнгөвчлөх арга хэмжээ авах замаар Оролцогч улсын худалдааны өрсөлдөх чадвар, үр ашгийг тогтворжуулан, ахиулахыг **ЭРМЭЛЗЭН**;

Оролцогч улсын хөгжлийн түвшин харилцан адилгүй байгааг **АНХААРЧ**;

Оролцогч улс хооронд худалдааг хөнгөвчлөх хамтын ажиллагааг гүнзгийрүүлэн өргөжүүлэх ерөнхий бүтцийг боловсруулах, энэ чиглэлээр цаашид хийх үйл ажиллагааг төлөвлөхийг **ЭРМЭЛЗЭН**;

Оролцогч улсууд худалдааг чөлөөлөхөд дөхөм болох хилийн болон хилийн бус арга хэмжээтэй холбоотой хамтын ажиллагааны бусад салбарыг эрэлхийлнэ гэж

заасан АНДХХ-ийн 11 дүгээр зүйл, хэлэлцээрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай АНДХХ-ийн 26 дугаар зүйлийг тус тус **ҮНДЭСЛЭН**;

Дараах зүйлийг хэлэлцэн тохиролцов:

1 дүгээр зүйл Хамрах хүрээ

Энэхүү хэлэлцээр нь Оролцогч бүх улс болон Оролцогч улс хооронд дотоодын хууль тогтоомж, захиргааны шийдвэрийн дагуу худалдсан бүх бараанд үйлчилнэ.

2 дугаар зүйл Зорилго

Энэхүү хэлэлцээрийн зорилго нь худалдааны дүрэм, журам болон дадлыг уялдуулж, хялбаршуулах замаар хил дамнасан барааны худалдаатай холбоотой үйл ажиллагааны үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд оршино.

3 дугаар зүйл Зарчим

Энэхүү хэлэлцээрийн дагуу, Оролцогч улс ил тод, нийцтэй байх, хялбар, үр ашигтай, харилцан уялдаатай, стандартчилагдсан байх зарчмыг удирдлага болгож, хамтын ажиллагаагаа ахиулан ажиллана.

4 дүгээр зүйл Ил тод, нийцтэй байх зарчмыг хангах арга хэмжээ

Оролцогч улс дараах зүйлийг хэрэгжүүлэхийг зорино:

1. Олон улсын худалдаатай холбогдох албан ёсны, эсхүл хүлээн зөвшөөрөгдсөн эх сурвалжаар дамжуулан дотоодын холбогдох хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний акт, техникийн мэдээллийг сонирхсон Оролцогч улсад үл ялгаварлах зарчмын дагуу төлбөргүй, эсхүл бага зардлаар авах боломжийг олгож, холбогдох хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний акт, техникийн мэдээллийн агуулгыг англи хэлээр хэвлэн нийтлэх;
2. Худалдаанд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлж болох худалдааны шинэ хууль тогтоомж баталсан, эсхүл одоо үйлчилж буй хууль тогтоомждоо нэмэлт, өөрчлөлт оруулсан бол энэ тухайгаа Оролцогч бусад улс, Ази, Номхон далайн Эдийн засаг, нийгмийн комисс (АНДЭЗНК)-ын Нарийн бичгийн дарга нарын газарт мэдэгдэх;

3. Тарифын ангилал зэрэг импортын үндсэн бүрэлдэхүүн хэсэгтэй холбоотой асуудлаар дотоодын хууль тогтоомж, захиргааны шийдвэрийн дагуу урьдчилсан шийдвэр гаргах механизмыг бий болгох;
4. Гааль болон холбогдох бусад байгууллагаас гаргасан олон улсын худалдаанд нөлөөлөхүйц шийдвэрийн эсрэг хуулийн дагуу, эсхүл захиргааны журмаар боломжит хугацаанд, боломжит зардлаар давж заалдах журмыг үл ялгаварлах зарчмыг баримтлан гаргах.

5 дугаар зүйл
Хялбар болон үр ашигтай байх зарчмыг
хангах арга хэмжээ

Оролцогч улс нь:

1. Экспорт, импорттой холбогдуулан ногдуулдаг төлбөр, хураамжийн тоо, төрлийг багасган, нэгтгэж, үндэслэл бүхий болгоно:
  - (a) Төлбөр, хураамжийг зөвхөн тухайн экспорт, импорттой шууд холбогдуулан үзүүлсэн үйлчилгээнд ногдуулах бөгөөд үзүүлсэн үйлчилгээний жишиг зардлаас хэтрэхгүй байна.
  - (b) Оролцогч улс бүр төлбөр, хураамжаа нэгтгэх, тоо, төрлийг нь багасгах зорилгоор төлбөр, хураамжаа тогтмол хянана.
2. Экспорт, импортын мэдээлэл болон шаардлагатай бичиг баримтыг нэг удаа бүрдүүлэн өгөх боломжийг олгох нэг цонхны үйлчилгээг нэвтрүүлэхээр ажиллана.
3. Бараанд биет шалгалт хийх, эсхүл бүрдүүлсэн баримт бичгийг дахин хянах шаардлага үүсэхээс бусад тохиолдолд барааг, нэн ялангуяа түргэн муудах барааг импортлогч импортолсон даруй нэхэмжлэн авах боломжийг бий болгох зорилгоор ирэхээс нь өмнө бүрдүүлэлт хийх, шалгах журмыг бий болгоно.
4. Эрсдэлийг үнэлэх, эрсдэлийн удирдлагын журмыг тодорхой шатлалтайгаар бий болгоно.
5. Киотогийн конвенцын шинэчилсэн найруулга, Дэлхийн гаалийн байгууллагаас гаргасан холбогдох зөвлөмж зэрэг олон улсын стандартыг мөрдөх замаар дотоодын хууль тогтоомж, захиргааны шийдвэрийн дагуу тогтоосон экспорт, импортын журам, мэдээллийн шалгуурын төвөгтэй байдал, тохиолдлыг хууль ёсны бодлогын зорилтыг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хамгийн бага түвшинд хүртэл бууруулан, хялбаршуулна.
6. Гаалийн үйл ажиллагаанд автоматжуулалт, мэдээллийн технологийг ашиглах, экспортлогч, импортлогч нарт зориулан баримт бичгийн бүрдүүлэлт, татварын төлбөр хураамжийг цахимаар хийх, гаалийн

байгууллагатай харилцах үйл явцыг хялбаршуулах зорилгоор цахим харилцааны бүтцийг бий болгохыг боломжийн хэмжээнд дэмжинэ.

6 дугаар зүйл
Харилцан уялдаатай, стандартчилагдсан байх
зарчмыг хангах арга хэмжээ

Оролцогч улс нь:

1. Дэлхийн гаалийн байгууллагын ивээл дор боловсруулсан Барааг тодорхойлох, кодлох уялдуулсан системийн шинэчилсэн хувилбарт суурилсан тарифын нэр, төрлийг тарифын зорилгоор ашиглана;

2. Гаалийн бүрдүүлэлтийн горимыг хялбарчлах, уялдуулах тухай Киотогийн конвенцын шинэчилсэн найруулгын зөвлөмж, стандартыг боломжийн хэмжээнд мөрдөж ажиллана;

3. Тариф, худалдааны ерөнхий хэлэлцээрийн 7 дугаар зүйлийг хэрэгжүүлэх тухай Дэлхийн худалдааны байгууллагын 1994 оны хэлэлцээрийг дагаж мөрдөнө.

7 дугаар зүйл
Хамтран ажиллах арга хэмжээ

Оролцогч улс нь:

1. Худалдаатай холбоотой шинэ болон нэмэлт, өөрчлөлт оруулж буй хууль тогтоомжийг хүчин төгөлдөр болох, хэрэгжиж эхлэхээс нь өмнө санал өгөх боломжийг сонирхсон Оролцогч улс болон хувийн хэвшилд олгохыг зорино.

2. Гаалийн уялдаа холбоог сайжруулах, хууль ёсны худалдааг хөнгөвчлөх зорилгоор гаалийн мэдээлэл болон өгөгдлийг үр дүнтэй харилцан солилцох чиглэлээр хамтран ажиллахыг зорино.

8 дугаар зүйл
Дотоод үйл ажиллагааны журам

1. Сайд нарын зөвлөл энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хоёр жил тутамд хянан.

2. Байнгын хороо нь энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, удирдан зохицуулах бөгөөд гаргасан зөвлөмжөө хянуулахаар Сайд нарын зөвлөлд хүргүүлнэ.

3. Байнгын хороо нь 8.2-т заасныг хэрэгжүүлэх зорилгоор, энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг хянан, Байнгын хороонд тайлагнаж, шийдвэр гаргуулах үүрэг бүхий гаалийн болон холбогдох бусад байгууллагын ажилтнуудаас бүрдсэн Худалдааг хөнгөвчлөх ажлын хэсгийг байгуулна.

4. Оролцогч улс бүр энэхүү хэлэлцээрийн хэрэгжилт болон үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг харилцан солилцох зэрэг энэхүү хэлэлцээрээр зохицуулсан аливаа асуудлаар өөр хоорондоо харилцах үйл ажиллагаагаа хялбарчлах зорилгоор нэг, эсхүл түүнээс дээш харилцах этгээдийг томилно. Харилцах этгээд өөрчлөгдвөл даруй мэдэгдэнэ.

5. АНДЭЗНК-ийн Нарийн бичгийн дарга нарын газар нь Худалдааг хөнгөвчлөх ажлын хэсгийн нарийн бичгийн дарга нарын газар байна.

9 дүгээр зүйл Маргаан шийдвэрлэх

Энэхүү хэлэлцээрийг тайлбарлах, хэрэглэхтэй холбогдон үүссэн аливаа маргааныг АНДХХ-ийн 21 дүгээр зүйлд заасан журам, механизмын дагуу шийдвэрлэнэ.

10 дугаар зүйл Нэн буурай хөгжилтэй Оролцогч улсад үзүүлэх туслалцаа

Оролцогч улсууд нэн буурай хөгжилтэй Оролцогч улсыг тусгайлан анхаарч энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд нь шаардлагатай худалдааг хөнгөвчлөх чадавхийг нь бий болгох техникийн туслалцаа, хамтын ажиллагааны дэмжлэгийг үзүүлэх замаар мэдээлэл солилцох зорилго бүхий сургалтын хөтөлбөр, сургалт, семинар зэрэг хэрэгжих боломжтой арга хэмжээ болон бусад холбогдох үйл ажиллагааг боломжийн хэмжээнд авах зэргээр бодит үр ашиг хүртэх боломжийг олгоно. Нэн буурай хөгжилтэй Оролцогч улс энэхүү хэлэлцээрийг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай чадавхийг олж авсны дараа энэхүү хэлэлцээрийг дагаж мөрдөнө.

11 дүгээр зүйл Төгсгөлийн заалт

1. Оролцогч бүх улсын зөвшөөрлөөр энэхүү хэлэлцээрт нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

2. Энэхүү хэлэлцээрт хавсралт нэмж болох бөгөөд хавсралт нь хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг байна. Энэхүү хэлэлцээрийг эш татсан аливаа эшлэлд энэхүү хэлэлцээрийн хавсралтууд багтсан гэж үзнэ.

3. Оролцогч улс энэхүү хэлэлцээрээр харилцан тохиролцсон үүргээ биелүүлэхэд шаардлагатай зохих арга хэмжээг авна.

4. Оролцогч улс энэхүү хэлэлцээрийн аль нэгэн заалттай холбогдуулан ямар нэг тайлбар хийхгүй.

5. Энэхүү хэлэлцээр нь хэлэлцээрт гарын үсэг зурсан бүх Засгийн газар хэлэлцээрийг соёрхон баталсан, эсхүл хүлээн зөвшөөрсөн батламж жуух бичгээ АНДЭЗНК-ын Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга нарын газарт хадгалуулснаар хүчин

төгөлдөр болно. АНДЭЗНК-ын Гүйцэтгэх нарийн бичгийн дарга нарын газар батламж жуух бичгийн баталгаат хуулбарыг Оролцогч улс бүрд нэн даруй хүргүүлнэ. Хэлэлцээрт гарын үсэг зурсан Засгийн газар энэхүү хэлэлцээрт гарын үсэг зурсан өдрөөс хойш зургаан сарын дотор соёрхон баталсан, эсхүл хүлээн зөвшөөрсөн батламж жуух бичгээ хадгалуулна.

6. АНДХХ-ийн 11 болон 26 дугаар зүйлийн дагуу энэхүү хэлэлцээр нь АНДХХ-ийн Хавсралт III-A болох бөгөөд хэлэлцээрийн салшгүй хэсэг байна.

ДЭЭРХИЙГ НОТОЛЖ, гарын үсэг зурсан улсуудын дор дурдсан бүрэн эрхт төлөөлөгчид тус тусын Засгийн газраа төлөөлж энэхүү хэлэлцээрт гарын үсэг зурав. Хэлэлцээрийг хоёр мянга есөн оны арван хоёрдугаар сарын арван тавны өдөр Сүүл хотноо англи хэлээр нэг хувь үйлдэв.

БҮГД НАЙРАМДАХ БАНГЛАДЕШ АРД УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ:

(гарын үсэг)

ХУДАЛДААНЫ САЙД МУХАМЕД ФАРУК ХАН

БҮГД НАЙРАМДАХ ХЯТАД АРД УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ:

(гарын үсэг)

ХУДАЛДААНЫ ДЭД САЙД И ШАУЖУН

БҮГД НАЙРАМДАХ ЭНЭТХЭГ УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ:

(гарын үсэг)

ХУДАЛДАА, АЖ ҮЙЛДВЭРИЙН САЙД ЖОТИРАДИТЯ М.СКИНДИА

БҮГД НАЙРАМДАХ АРДЧИЛСАН ЛАОС АРД УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ:

(гарын үсэг)

АЖ ҮЙЛДВЭР, ХУДАЛДААНЫ САЙД НАМ ВИЯКЭТ

БҮГД НАЙРАМДАХ СОЛОНГОС УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ:

(гарын үсэг)

САНХҮҮ, СТРАТЕГИЙН НЭГДҮГЭЭР ДЭД САЙД ХУР КЮН ВҮҮК

БҮГД НАЙРАМДАХ АРДЧИЛСАН СОЦИАЛИСТ ШРИ-ЛАНКА УЛСЫГ ТӨЛӨӨЛЖ:

(гарын үсэг)

ЭКСПОРТЫН ХӨГЖИЛ, ОЛОН УЛСЫН ХУДАЛДААНЫ ЯАМНЫ НАРИЙН БИЧГИЙН
ДАРГА СИРИСЕНА ЛИЯАНАГАМА